

L' A V E N S

REVISTA MENSUAL

* CIENCIAS * ARTS * LLETRAS *

Barcelona Abril de 1883

FIGURAS Y FIGURETAS ⁽¹⁾

GALERÍA DE SEMBLANSAS BARCELONINAS

QU' AB TEMPS Y PACIENCIA S' ANIRÁ FORMANT

D. SALVADOR SAMPERE Y MIQUEL

I.

Jo, senyors, per servirlos, avans d' esser escriptor so estat fotógrafo. D' aquí ma incorregible afició á retratar á la gent, fins ara que ja estich retirat de l' ofici d' ensá que 'n Napoleon, aquest Alejandro de la fotografia, ha agafat tanta anomenada que 'ns ha pres tota la feyna als pobres retratistas de colo-

(1) Pel correu interior y baix lo vel del pseudónim, hem rebut lo present article ab la promesa de rebren també d' altres fins á formar série. Las qualitats d' escriptor humorístich qu' en éll ressaltan y que revelan potser la ploma de algun autor de nota que ha volgut ocultarse, nos han decidit á publicarlo encarregant á nostre amich lo jove y ja verament distingit pintor Sr. Tamburini, lo dibuix que l' acompanya.
(Nota de la Redacció.)

mar ab pretensions de quin pis. L' ofici está perdut ¡tant se val! Fa anys qu' ho dich y no 'm volen creurer. Nos passa, poch més poch ménos, com als metjes: al mon hi ha més cambras foscas que caras retratables. Per aixó jo que com que ja 'm comenso á fer vell tinch un xich d' experiència y gracia á Deu (y no ho dich per alabarme) soch un xich llarg de vista, me n' hi desenganyat, y aburrit d' esser pobre manejant clixés m' hi determinat á serho manejant la ploma y embrutant quartillas de paper, que mal per mal sempre es millor que jugar á puput redera d' una máquina.

Pero ¡lo qu' es la costum! Lo mateix ha sigut dedicarme á estudiar, ferme doctor en quatre dias (ó en quatre anys que pel cas no hi ha gayre diferencia) y després dedicarme á l' ofici de sabi (es á dir á no fer ni llegir may cap llibre que no estigui ben demostrat que es illegible), lo mateix ha sigut fer tot aixó que comensarme á venir unas ganas terribles de fer retratos á la ploma. Res: influencias de la fotografia en la literatura y en la marxa dels pobles. Y á próposit, velshiaquí un tema magnífich pera discutir en l' Ateneo ara que sembla que fa cosa d' un parell d' anys que 'ls socis no saben sobres de que *discursejar*.

Tornant á lo que deyam, jo m' hi sentit atret per mon antich ofici y he tingut la necessitat de fer retratos á la ploma aquí ahont cap dels que escriuhen deu haver sigut may retratista porque may tampoch l' hi ha passat pél cap de ferne una galería en qualsevol periódich. Jo, senyors, vinch á omplir aquest vuit porque detesto totas las cosas vuydas, desde la closca del cap de certa gent fins las butxacas de la armilla de certa altre.

Pero ¡ay! que al ferho sento aquí en mon interior, dintre del pit, un algo, un no sé qué, com deya Bartrina (un jove á qui vaig tenir l' honra de retratar) y aquest algo, aquest no se qué, es lo convenciment de que com que lo mon está tan faltat de modestia que ningú vol tenir defectes, quan lo pobre retratista

ls treu, los interessats se 'l miran d' una manera que sembla que no hagin dinat en una semana y se 'l vulguin menjar tot d' una ab los ulls. ¡Y los sabis per esser dificultosos de acontentar! Aquest, te dos dits de front y vol qu' en lo retrato n' hi surtin al menos sis; aquell lo te estret y vol que l' hi surti ample, molt ample..... en fí, creguin que 'ns fan patir tant que no s' ho poden arribar á pensar. Pero jo soch imperturbable y may m' hi rebaixat ni 'm rebaixaré ara á fer com en Napoleon que treu retratos guapos de noyas lletjas. L' ofici..... es l' ofici y retratar no es pintar com se vol.

Altres advertencia. Las galerías per l' istil d' aquesta solen comensarse molt estudiadament y seguirse ab cert ordre. Jo, més artista, comenso pel primer que se 'm ocorre, seguiré de la mateixa manera y penso acabar quan la máquina se m' espatlli que no sé si será tart ó dejorn.

Ara permétinme que 'm lamenti d' haver tardat tant en anar al gra y després permétintme que hi vagi, posantme á retratar al devant seu.

II.

Lo Sr. D. Salvador Sampere y Miquel (qual nom y apellido, com vostés veuen, constitueixen un abusiú monopoli d' habitants del cel) es una especie de caputxí sense hàbits, que creix y fructifica eternament á l' ombra amiga de las alas d' un incommensurable *xambergo*. Alt, sapat, ab un abundant camp de sembradura á la cara en lo puesto ahont lo vulgo dels homes hi sol tenir la barba, sembla un personatge de alguna de las novelas históricas de D. Manel Angelon, allá per los anys en que no havia sigut encara president del Ateneo. Sa figura no 's compren mes que de dugas maneres: ab una descomunal espasa al costat, un parell de pistolas per banda, botas altas de cuyro y una llarga ploma en lo barret; ó bé en l' extrem contrari: ves-

tint lo sayal del penitent, calsant toscas sandalias y meditant profonament ab las mans creuhadas sobre 'l pit pera allá los deserts de la Tebaida. Afegeixin á aquestos datos los de que entre mitj del mar de sa inmensa y negra barba naufragan un parell de vius ullets negres també ó de color castany fosch (que per aixó no renyirém); que entre ells y lo públich s' interposan de vegadas los vidres d' uns lentes y que assobre d' aquestos y d' aquells s' apretan habitualment una contra altre dugas cellas que no tenen altra missió que donar un tó hostil á la fesomia de nostre retratat;..... afegeixin tot aixó á lo que avans los hi havia dit y tindrán una proba no molt inexacte del retrato del Sr. Sampere y Miquel que no es cap Roch Guinart ni cap solitari de la Tebaida, sino un sabi (desde l'any 1868) y un diputat, tot en una sola pessa encara que sembli mentida.

Es á dir, en lo de diputat tothom hi está conforme, ara en quant á lo de sabi ja es altra cosa. Jo no sé quinas rahons tindrán pera dirho, pero 'l cert es que més de quatre mormolan, així en veu baixa, que 'l Sr. Sampere no es cap sabi ni cosa que s' hi assembli. Com vostés compendrán perfectament, un pobre fotógrafo no 's pot ficar ara á averiguar quins son los que tenen rahó, si *los senyors que varen dir que sí* ó *'ls senyors que varen dir que nó*. De totas maneras consti que jo declaro formalment que 'l Sr. Sampere te escritas varias obras que jo no hi pogut llegir may de cap á peus, lo qual per sí sol es ja una proba de que han sigut fetas per un sabi; que quan lo senyor Sampere fa un trevall á mí y á molts altres nos sol passar que 'ns quedém sense enténdrel, y aixó es altra proba inapreciable de la sabiduría de son autor; per fí, que 'l Sr. Sampere ha arribat á esser diputat y cap dels que 'l censuran ho es, lo qual també es una proba de que val més que tots ells porque, com diu *aquell*, (qu' es un senyor molt célebre) quan un poble l' hi dona 'ls seus vots per algo será y sino recordin alló de que

vox populi vox Dei, y *vox Dei*..... vamos, ja acabarán vostés la frase per mí, perque jo me 'n veuría un embull.

Per lo demés, si volen coneixer més á fons á 'l Sr. Sampere podém pendre per assalt son cap, tréureli sense qu' éll se 'n adoni lo barret d' amplas alas é, infiltrantnos per son front, doná una ullada á lo que dintre d' éll estigui enmagatsemat. Allá, en lo més tenebrós de sos arcans, veurán magestuosament asentada una esfinge que sols d' algun qu' altre Edipo 's deixa desxifrar. A sos peus, y escritas en geroglífichs pera major claretat, se veuhen aquestas paraulas: «Aborígens catalans.» Un xich més á la vora y vestida ab trajo de doctor, se veu altre figura que sembla mirar de reull lo fallo d' un jurat que gayre be no 's veu allá en l' horitzó. Respon al nom de Toponomástica qu' es un sant poch conegut. Després, en primer terme del espectador, una munió de damas sosté animada conversa, qu' al cap y al últim si aixó no fessin ja no serian ni donas ni damas. Per son llenguatge 's coneix que son d' Aragó. A son costat se veu en marxa un exércit d' alarbs. (1)

En fí, algo més trobaríam, pero no podém entretenirnos massa perque 'l Sr. Sampere se 'n adonaría de la passejada que sense permís d' éll hem donat per lo seu cap y aixís haurém de sortirne, donchs, y despedirnos fins á un altre dia en que torném á fer per altre cantó una excursióneta per l' istil. Mentrestant sápigán que sol gastar bon humor, encara que 'l nom lo desmenteixi,

SPLEEN.

(1) «Las Damas d' Aragó» y «Los alarbs en la Cerdanya.» De las obras del Sr. Sampere recordém, á més de las citadas, «Barcelona, su pasado, su presente y porvenir,» «Las costumbres catalanas en tiempo de Juan I.,» una traducció directa (?) del aleman y una contestació á un folleto del Senyor Bergnes de las Casas.

TEATRE CATALÀ.

« UN HOME POLÍTICH » DRAMA DE D. RAMON BORDAS.

LAS cosas bellas s' han de tractar bellament» ha dit un autor de nota; las cosas més ó menys grans, ab més ó menys grandesa s' han de tractar també, *pero sempre ab veritat*, afegiríam nosaltres. Aixó es lo que no ha sapigut fer l' autor del drama « Un home polítich » que aném á judicar molt lleugerament perque la ausencia forrosa del encarregat d' aquesta secció mentres aquell se representava, nos obligá á introduirnos en dominis que no son del tot los nostres.

Portar á la escena los més diversos personatjes y sentir ab son cor, pensar ab son enteniment y parlar ab son llenguatje, heus aquí lo gran treball, y lo gran escull al mateix temps, del poeta dramátich que ha de portar en son cap un mon pres del que tots veyém cada dia y per lo tant dotat com aquest de totas las grandesas y miserias, de totas las hermosuras y lletjesas, de totas las virtuts y crims á qu' éll ha de donar forma exterior y tangible. Pero eix mon no 's pot pintar sens observar-lo avans detingudament y sens possehir aquella gran forsa de intuició qu' es privilegi de alguns talents. ¿Ha fet aixó lo Sr. Bordas? Es induptable qu' en part sí y en part no. En part no, perque lo protagonista es precisament lo menys *real* dels personatjes de sa obra y en part sí perque en cambi hi ha algunas escenas (com casi totas las que ocupa l' arcalde) que ningú negará que están plenas de veritat. Y es que lo Sr. Bordas, mestre de primera ensenyansa segons se diu, haurá tingut ocasió de observar aquestas ab motiu potser de sa mateixa professió, en tant que pera altre mon mes *di-putadesch* l' hi faltan forsa de intuició y aquella discreció que no sempre acompanya á la fantasía en no pochs homes que per altra part poden valer. Per aixó no ha fet un home polítich de carn y es sinó un conjunt de poeta romántich y philosoph de quince anys. Aquesta es la mes gran censura que l' hi hem de fer.

¿Ha pensat lo Sr. Bordas á lo que l' obligaba un títol tan genérich com lo del seu drama? Desde 'l moment d' adoptarlo no era ja duenyo de presentarnos un home polítich qualsevol que per sa manera de obrar fos una escepció entre la inmensa majoría dels que avuy tenim, sinó que havia de

crearne un que fos lo ver tipo de la generalitat obrant y parlant d' una manera més apropiada. Aixís ho vá entendre Ayala quan en son drama «Un hombre de Estado» fa parlar admirablement á lo protagonista don Rodrigo Calderon, y aixís deu entendres sempre. Grandesa aparent, petitesa y miseria reals: tal devía esser lo tipo. Tal lo va pensar lo Sr. Bordas, pero la realisació dista molt de la idea sobre tot per no haber practicat lo que dihéim de que las cosas més ó menys grans deuen tractarse també ab més ó menys grandesa *pero sempre ab veritat*. Bé en lo primer acte que té rasgos molt bons, no tant bé en lo segon en que comensan las inverosimilituts, lo drama nos desagrada casi del tot en lo tercer. No entrarem en detalls perque no escribim un article sinó una nota crítica ni farém constar certs descuits y faltas com farian alguns confonent la crítica ab la xismografía; sols una censura farém pera terminar.

Lo segon acte acaba ab la amenassa d' una mort; lo tercer ab la realisació d' aquesta amenassa. Prescindint de la falta de recursos que provan dos finals tan parecuts, nos sembla també molt arbitrari, molt poch real, qu' en lo primer la mort no 's porti á efecte, que després torni á repetir-se la amenassa de treure lo Sr. Soler una pistola y que aquesta vegada si que la dispari y mori lo protagonista tornantse boig aquell y dihent en lo mateix moment una sentencia que no té rés de bojería. Es ganas de fer un efecte á lo Echegaray pero mal preparat. Lo únich que 'ns vá agradar de tot aixó vá ser la manere de ferlo del Sr. Soler qu' en tota la obra demostrá haverse possessionat molt bé de son paper.—A.

« LO PES DE LA CULPA » DRAMA DE D. FRANCESCH UBACH Y VINYETA

Lluny estém, en crítica, de la que sostingueren, no fa molt temps, Her-mosilla y Moratín; sublims nos semblan las creacions de Shakespeare y Calderón ab tot y son desarreglo; be se 'ns alcansa que pecan de *nimias* las apellidadas *reglas* pera estrenyer los vols del geni: mes havém de confessar, y ho fem sense racansa, que tenim un plaher, que 'ns fa una impressió més complerta una bona obra literaria quan se 'ns presenta dirigida per aquestas.

Las *reglas* no son més, en lo que tenen d' essencial, que l' interpreta-ció de la manera de proceder del pensament del home; y no hi ha dupte qu' ellas ajudan al lector, en las obras escritas, al espectador, en las dra-máticas, á seguir sens esforços lo curs de la faula.

Doneunos un cúmulo d' accions sens mida ni concert, no lligadas per res unas ab altres, y tindrem, reduhintnos á la poesia dramática, la *faula epissódica* d' Aristótel, que, com diu Luzán en sa poética, es la «*pitjor de totes*.» Lo drama presentant un curs metódich, ab una exposició seguida d' un nus y un desenllás: heus aquí 'l drama perfecte, lo que consolida ab l' alé del geni, l' últim *desideratum* del talent d' execució.

Nos sembla oportú, avuy que podem oferir casi un modelo, fer las indicacions que precedeixen, porque 'ns apar que está molt descuidada entre nostres dramátichs, que 'n tenim de bons, aquesta part d' estudi, que potser desprecian injustament. Recordin que avuy son més exigibles y están més en nostras costums, las *reglas*, qu' en temps dels dramaturgos del sígle xvii, y notin lo que poden contribuir á l' éxit de sas obras, aplicadas discretament.

De tots modos es ja massa extensa la digressió. Aném al cas.

Queda indicat que *Lo Pes de la Culpa* es casi un modelo de bon procediment artístich y, ans d' ocuparnos de res més, demostrarem aixó.

Lo qu' es proposa l' autor es lo següent: La duquesa Aldonsa fou criminal y hagué un fill de culpa, y, á aquest mateix, porta 'l destino, á que sia son cástich. En Moreu vol vengar á son pare, qu' ho fou també de Serafí, segons s' averigua, fet matar per la duquesa. Per aixó 's fa bandoler. Moreu es bo y son sentiment justificat; mes ha escullit un medi dolent y pera aixó deu arribar á ell *lo pes de la culpa*.

En lo primer acte 's limita, son autor, á caracterisar sos personatjes. Nos presenta á Moreu Palau, en la penumbra del vici y del enlayrement d' esperit; á Serafí, ab son geni cavalleresch y noble; á la duquesa, superba y altanera: tot sense embolcallar l' acció, sense conturbar al espectador ab efectes y desenlassos tant impropis en tal lloch com perjudicials, segons tinguerem ocasió de dir altre volta; reduhintse á posar los fonaments del drama, apuntant, sols, lo que podrà ser aquest: fa una vera *exposició*. Acaba, sense empenyo en presentar un efecte que resultaria forsat, dut per l' acció, naturalment.

Nos dona per complert plantejada l' acció en lo segon. Moreu posa en alarma á la duquesa fenli saber qu' encara viu qui sab sos crims, y á Serafí al dirli que hi ha qui sab los noms de sos pares; noms tan desitjats per ell. Lo tercer que, en sa major part, desdiu del quart y del primer (pera nosaltres) es del *embroll*.

La gelosía fa perdre á Serafí, de lo qual mitj s' alegra la comtesa, y

allavoras Moreu li fa veurer qu' aquell es son fill. Lo pes de la culpa comensa.

Després ve lo més superior : l' acte quart. ¡ Es cosa particular que sempre hagen de ser opostas , nostras opinions , á las de la crítica en general, que l' ha judicat lánquít y decaygut ! Es un acte sublim y sens dupte lo més original. ¿ Saben quín es , pera la duquesa , *lo pes de la culpa* ? Está agonitzant , ha salvat á Serafí , l' ha fet felís ; mes no li pot revelar, fill del crim, qu' ella es sa mare. Ansía sentir de son fill aquest nom , va morintse y sas forsas acaban , no pot detenir son secret per molt que la deshonri, — *aixó, digam mare* mormoleja fen los últims extrems — ; Serafí no ho pot entendre, la duquesa mor' sense ohir lo carinyós dictat !!! No hi ha elogis davant d' aquest pensament, tan poétich y tan novament aplicat. Y lo desenllás que 's dona pera Moreu ¿ no es també de ma mestre ? Difícil era desferse del lladre-virtuós. Si se 'l castigaba ¿ no havia hagut de servir pera res la seva virtut ? Sí, al revés, se 'l premiaba ¿ no era deixar al lladre impune ? Com hem dit, lo senyor Ubach y Vinyeta ha sortit del pas acertadament : Moreu es castigat , com no podia menys de serho , mes son cástich es voluntari, es ell mateix qui 'l va á buscar pera redimir á son germá Serafí, pera aixís vindicarse (son poch més ó menys sas paraulas) de sa vida de bandoler. Y arribá á aixó , portats per las emocións que ocasionan la duquesa remordida , frísosa pera salvar á Serafí , Moreu preparantse pera lo sacrifici , lo mateix Pere Serafí complert son amor. Mes ¡ cóm ha de ser ! no hi ha cap desafío, ni cap crit, com que tot es natural y parla al sentiment, y res á la *rudesia* de gust , s' ha trobat , aquest acte , inferior als altres !

No es tot d' alabar, tornant encara á la materia preceptiva, en lo drama que 'ns ocupa. Son autor ha estudiat poch lo *protagonista*. No hi ha cap dupte en que ho es en Serafí : ell porta la acció (defectuosament com dirém) , es lo destinat á castigar á la duquesa y á Moreu , en ell se confonen los esforços d' aquestos , donchs be, lo *protagonista* resulta massa *reflexo*; nos fem cárrech de que ho es , observant als altres personatjes. Recórdiho lo Senyor Ubach y Vinyeta, apenas si té acció propia, queda la figura confosa entre las de la duquesa y Moreu ; y aixó fa que 'l espectador hagi de seguir lo curs de la faula sense guia , sense un centre á qual poder subordinar l' acció tota , á voltas atret per la duquesa , altres per Moreu y las més pocas per Serafí. Y resulta altament perjudicada l' *unitat* dramática que deu veurers sempre reynant entre la *varietat* dels *epissodis*.

Ademés voldríam veurer més art en la manera de distribuhir lo culminant *epissodi* que ajuda á l' acció, l' amor de Serafí é Isabel. Lo primer acte, en que sols se li dedica quatre paraulas *esposantlo*, corra bellament; en lo segon que se li dona justa proporció també passa agradable; mes en lo tercer casi ofusca l' *acció principal* y aixó 'l fa decaygut. Y en quant á sa vulgaritat ¿qu' en dirém? Sembla que no 's sap sortir d' aquí en nostre teatre: al costat de l' acció principal sempre dos amants contrariats.

Respecte á las escenas sols dos nos semblan poch estudiadas: las últimas del segon acte. Nos sembla pueril lo clavar la caixa en que suposa está amagat Moreu; inverosímil que després de clavada l' abandonin, en tal manera, que Serafí tinga temps de desclavarla (mala feyna habian fet) ab lo soroll que 's soposa; y de tot punt arti-artístich l' entretenir al espectador, ansiós, á martelladas. A nostre pobre entendre, trobar la caixa buyda tots plegats, de moment, quan la duquesa entra arrebatada en busca de son enemich, nos haguera paregut molt dramátich; ara lo final del segon acte resulta inoportú, fins sembla rebuscat y es indigne de los del primer, tercer y quart, que son bellíssims y estranys á l' *efectisme* que tant s' ha d' esmenar en nostre teatre.

Y á propòsit de finals; lo del quart acte, en la segona representació, fou modificat. Nosaltres clamém contra aquesta modificació que fentlo vulgaríssim, li treu la sublimitat que precisament li daba lo misteri ab que finía l' acte. Ademés ¿no es repugnant que Serafí, que 'ls espectadors saben qu' es lo fill de la duquesa, qu' encara sense ser aixís, acaba de rebrer d' ella la má de s' aymada y sa fortuna, la jutji, y la jutji ja despres de morta? ¿Necesita lo poeta, dir al espectador que la mort de la duquesa es *lo pes de la culpa*? Als morts se 'ls deixa en pau.

Si 'ns hagués de creurer á nosaltres, lo reputat mestre Sr. Ubach y Vinyeta, restabliría lo final primitiu no malmenant una obra que figurará entre las bonas en lo nombrós catálech de la poesia dramática catalana.—G.

LO LLIBRE VERT

DEL ARXIU MUNICIPAL DE BARCELONA.

Igualment preciosas son las crónicas que 's fan dels comtes següents y dels reys d' Aragó fins á Jaume primer, y sentím que l' índole del nostre treball no 'ns permeti transcriurelas.

A ellas segueix una anomenada *Crónica comunia* que conté las fetxas dels fets més assenyalats que fins allí 's resenyan, y *la forma del jurament* que devían fer los dotze ciutadans qu' elegian als concellers; lo que pres-
taban aquests, després de elegits; lo dels cent jurats del concell, lo del
veguer, sot-veguer y lloch-tinent del veguer; y 'l que feya 'l batlle, sot-
batlle y lloch-tinent del batlle.

Lo dels dotze elegidors es curiosíssim y fa formar cabal idea de las ver-
daderas y rigurosas qu' eran llavors las eleccions. Héuslo aquí:

« Primerament deu jurar cascun que haje be e lealment en la elecció,
en axí que á tot son meylor enteniment elegerá en conseylers aquells tan
solament, e no altres, los quals, esguardat lo be, e el profit comunal, e el
bon estament de la ciutat, entena ó li sia viares que sien meylos, e pus
proffitossos, e pus bastants á esser conseylers.

Item: que per amor, ne per temor, ne per favor, ne per prechs, ne per
compadresch de negu, ne per fruiy, ne per do, ne per negun defalt, ne per
oy ne rancor, ne per mala voluntat de null homs, ne per alguna altre des-
ordenada afecció; consintra en que sia elet en conseyler null hom del qual
entena ó li sia viares, segons sa bona conciencia, que no fos bo, ne bastant
á esser conseyler; e que no contradirá á negu qui sia nomenat per esser
conseyler quan entena ó li sia viares que sia bo e sufficient.

Item: que no revelarà ne descobrirá per neguna persona, res que entre
ells se diga tocant á negun ó contra alcu nomenat ó lest per esser conseyl-
ler, per que aytal no fos bo ne sufficient á esser conseyler, ne encara la
persona d' aquell qui asso aura dit; ans tot aço tendra secret absí mateix
per tot temps.

Item: que qualque elecció qui 's faça tendrá secreta absí mateix, en axí
que no la revelarà de paraula ó per senyal, en tro que sia lesta e publicada
en lo conseyl dels C jurats per l' escrivá del conseyl.»

En lo marge inferior de la plana hi ha las següents notas, d' escriptura
posterior á la del text:

« Juren encara los dits elegidors, que no elegirán en consellers persones
en les quals haie de un mateix cognom, ne que sien pare, fill, sogre, gen-
dre, Avi (1), net, germans, oncle e nebot.»

« Item: jure que no elegirá en consellers alguns dels quals no haien
XXXV anys ó més, que sien deutors á la patria » (Aquesta nota posada
sota l' anterior es, encara, d' escriptura més moderna.)

« Item: juren los dits elegidors que no parlarán los uns ab los altres ne

ab altre qualsevol persona, fins sien enclosos en la casa on se farà la electio ; en la qual casa no parlará la un ab altre secretament, sens que los altres no ho puxen oir, ni 's faran los uns ab los altres alguns prechs. E axí mateix quan sian dins la dita casa de la electio , no eixirán de aquella fins la dita electio sia feta ; e si per alguna necessitat havien eixir en lo veiger qui es contiguu á la dita casa , que no exirán dos ó més plegats, sino qu' en hagen exit un après altre , e com la I será tornat dins la dita casa e sie ab los altres, que 'l altre hi puxe exir tot sol, e no en altre forma.»

*
* *

Després d' aquesta fórmula de jurament y de las altres referidas, acaba, lo que podíam anomenar primera part del *llibre vert*, senyalant los límits de Catalunya, los de la veguería de Barcelona y del Vallés y los de la propia ciutat dels comtes. Diu lo text aixís :

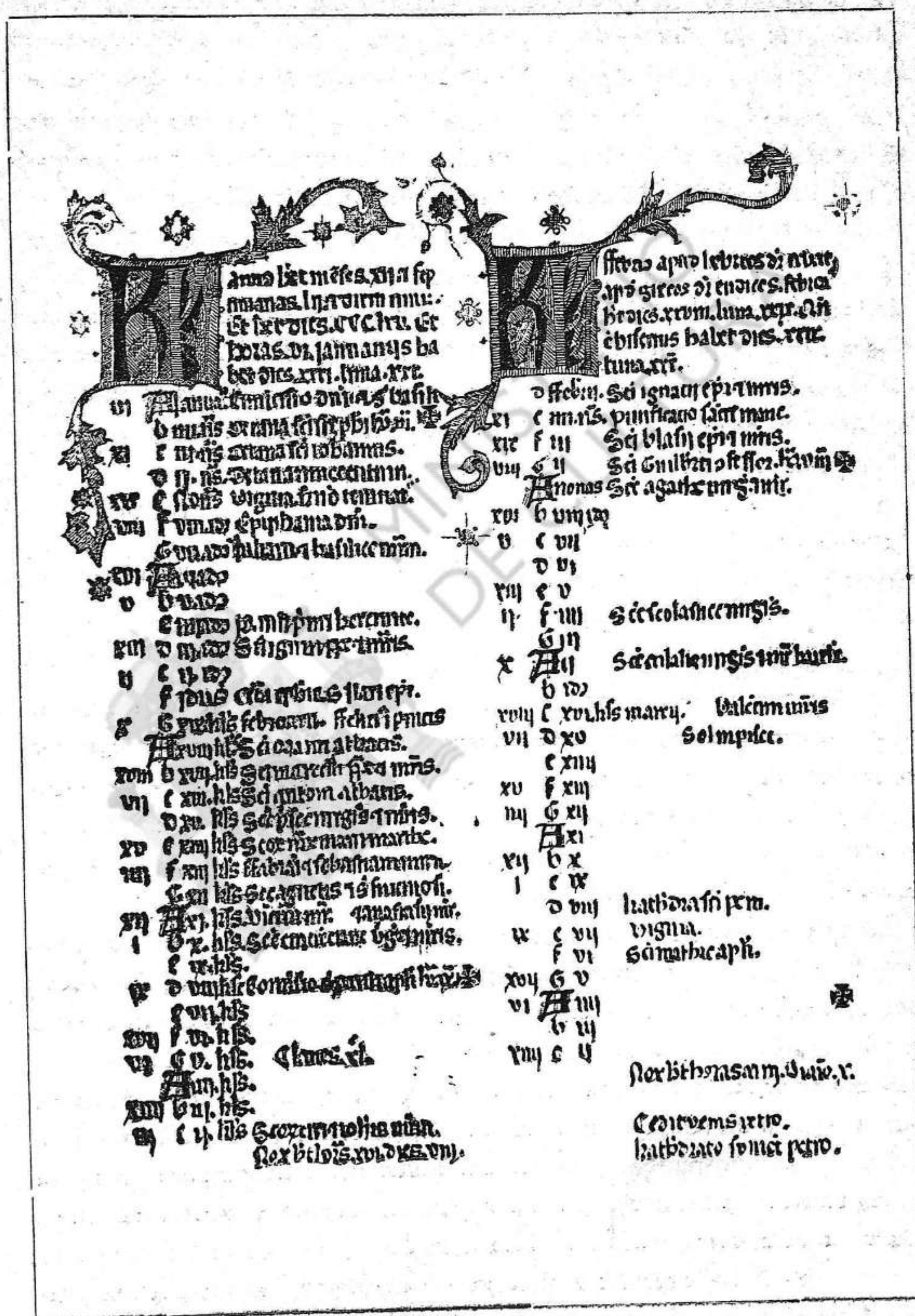
« LIMITES CATHALONIE.

Protenditur Cathalonie á Salsis usque ad Montemsonum et á Portubus usque ad mare.

LOS TERMES DE LA VEGUERÍA DE BARCELONA E DEL VALLÉS.

La veguería de Barcelona e de Vallés , comensa á Garraf, dins en la mar, e puja per la muntanya. E comprén dins aquest terme lo castell d' Araprunya (2) ab son terme; e travessa per les muntanyes de Cerveyl e nou , ab lurs termes; e Corbera, e Castellvey, e Martorell ab sa parroquia; e puja per Lobregat amunt tro sus al terme de Vaccarisses e al coyl de Brau (3), e comprén dins aquest terme ha Ulesa de Muntserrat e la rocha de l' espaa ; e ix de sa per la muntanya al coyl de Davi , e per la serra entro sus a sent Lorens des munt , e per la serra d' aquí tro sus al terme de Granera. E comprén lo castell de Sapera e de Galifa , entrevessa per les muntanyes, e ix al congost de ses Codines entro á Aygua freda , e puja per la serra de Tagamanent , e per la serra va tró á sos á riu de Gualba , e comprén de la muntanya de Muntseny axi con aygua vessa en tro al dit riu de Gualba, e comprén Muntclus (4) e sent Seloni , e tot ço qu' es desa les muntanyes. E passa e travessa per la muntanya de Muntnegre , e comprén lo castell de Muntnegre , e va tro sus en la mar prop Caules d' Estrach, qui pertex ab lo terme de munt Palau. E puys tot Vallés e tot lo maresme axi con s' enclou tro sus á Garraf.

MOSTRA PALEOGRÁFICA DEL *LLIBRE VERT*.

Los termes de la ciutat de Barcelona s' estenen aytant com es de Muntcat, e del coll de Finistreyles, e del coll de Cerola, e de la Gavarra, e de la vila de Mulli de reg, e de Castell de fels, tro á XII legues dins la mar.»

*
* *

Ja havem indicat que lo que segueix podria anomenarse segona part del *llibre vert*, perquè comensa, desde aquí, la materia, més que res jurídica, que ab pocas escepcions ocupa lo restant de sos fóllos.

No 'ns detindrém en los *Usatjes* de Ramon Berenguer que en número de 150, seguits de tres d' Alfons lo cast , obran la marcha; com tampoch en las *consuetudines Cathalonie inter dominos et vasallos*, de la mateixa época , que 'ls segueix; més sí volém fer alto en lo *Libellus de Batallia facienda* (escrit en catalá encara que son títol sigui llatí) del qual, com ja en altres cosas nos ha sucsehit , per lo caràcter de nostre treball, sols nos es possible transcriure alguns fracments.

(Seguirá.)

-
- (1) Notis la respetuosa distinció qu' es dona á l' Avi, qual nom está escrit en lletra majúscula.
 (2) Arambrunyá. Mapa oficial de la provincia de Barcelona , publicat per la nostra diputació, 1873.
 (3) Boal. (?)
 (4) Fogás de Monclús.
-

TAPIT DE SANT JORDI.

ENA de las millors reliquias artísticas de la histórica capella de la Diputació, que n' contaba moltes y bonas pochs anys ha, es lo tapit que reproduhím, y que sól exposarse devant de la capella lo dia de la festa del Sant mártir, ab justa admiració del públich.

Sembla per la forma que en son origen degué esser páli del altar, si be per sa riquesa mereixia ocupar lloch més preferent; pero en temps passats hi havia gran punt en esta mena d' accesoris, á judicar per altres pális de la propia capella, y sobre tot per los célebres que s' conservan en lo monastir de S Joan de las Abadessas.

Sens tenir la importancia arqueológica dels últims, forma época per son istil, que pertany á la segona mitat del sigle xv, casi al *renaixement*, de

qual influència participa per lo caràcter de certs accessoris , y sobretot per los floronaments laterals que li serveixen de frisos ; bellas ramaduras d' or en torn del blassó de S. Jordi (creu roja en camp d' argent). Segons notícies trobadas per lo qui suscriu , lo pàli ó tapit de que tractém , deu atribuirse á N' Anton Sadorní, mestre bordador , cap de una nissaga de mestres en son art, qui fou escullit per la Diputació en lo segon ters de aquell sigle á fi de treballar en los ornaments de la capella , essent de igual época y má la capa , casulla y dalmáticas que componen lo preciós tern de brocat y brodaís en or fí y sedas , avuy encara utilisat pera celebracions solemnes, y en especial per la festa del Sant Cavaller.

Lo tapit, á més de la teixidura, té lo mérit del embotiment, circumstancia de gran raresa, perque importaba sumo treball, treball empleat sols en los de notable riquesa é importancia ; ja que 'l brodador, procehint com ver artista , debia donar á sa obra l' aspecte d' un baix-relleu , omplint las parts ó figuras de primer terme per medi de borras ben graduadas, de modo que lo teixit y brodat formessin oportunas bossas, sens minúa del dibuix, de las proporcions, de las llums y de la perspectiva ; dificultat no poca en aquell temps en que l' artista lluitaba encara ab l' enderriment de escola y las inexperiencias de la procedura , fins en superficies planas.

La descripció del pàli nos dará idea de la composició y de com en Sadorní acertá á vencer las dificultats que ella ofería. Campeja en lo centre devanter, com assumpto principal, la lluita de lo Sant ab lo Drach. Monta aquell un caball blanch encabritat, ab richs arnesos de capsanas, regnas, pitral, sella y retrangas, tot d' or encrostat de pedras preciosas ; lo Sant armat de cap á peus, ab almet de plomalls, cossellet perfilat d' or, brasals, gambals y sabatons, tot de fil de plata y or figurant armadura de planxa, flotant á sas espatllas un lleuger mantellet, y empunyant en la má una llansa ab que fereix á la vibra ó dragó, la cual recargolada y furiosa, batent sas alas infernals , se gira contra ell , mostrant sas agudas dents de cocodrill y son verinós fibló de serp. Tot eix grupo , enclosa l' ossamenta de las víctimas que diariament causaba tan horrible fera , ressalta sobre lo demás del quadro ab una embotidura de dos travessos de dit, arribant á produhir efectes naturals de clar-obscur, y ajudant no poch al total de la composició. Omplenan aqueixa, en según térme, la princesa que debia ser sacrificada; detrás del cavaller á má dreta del quadro, un palau ó castell cenyit de murallas, arbres y fossos plens d' aygua, en que nedan algunas oquetes , y sobre la muralla oviran lo pare y la mare de la princesa acom-

JOYAS ARQUEOLÒGICAS.

CÈLEBRE TAPIT DE SANT JORDI, QUE 'S CONSERVA EN LA REAL AUDIENCIA DE BARCELONA.

panyats de senadors y cavallérs, en varietat de trajos de la época, tots los quals ab sos expressius ademans, demostran la congoixa y á un temps la admiració que 'ls causa la escena que contemplan. En lo fóns extenense camps de verdura, turons y caminets, dirigint á vilas y castells vallegats, com un *pessebre* en que no hi mancan figuras de llauradors y viatjants, tot de tal modo aprofitat, que ab prou féyna queda espay per lo celatje. Entre tanta complicació d' assumptos y tanta barreja d' objectes, no resulta confusió alguna, puig lo fet capdal se destaca clarament, y per un art propi de las escuelas de l' edat mitjana, fins la varietat de colors produeix especial armonía, per la ben entesa juxtaposició de tintas, que forman com un bell mosáich de vehementíssim atractiu. Tampoch hi manca á dit fet capdal certa estética, nascuda del sentiment religiós que inspiraba las horas als mes petits artistes, sentiment ben trobat en la figura del Sant, puig sens res de arrebato y violencia humana, com sen ha abusat y abusa moltes vegadas en representacions del género místich, está quasi maquinalment absorbit en la forsa divina que l' impulsa, y que de sí mateixa opera 'l miracle. Eixa expressió es tan més apropiada, si 's considera com deu considerarse dit fet, mes simbólich que histórich.

En suma, lo tapit de San Jordi es no sols un producte valuós del art industrial d' antiga fetxa, sinó una joya artística que deu prearse molt per especial y única, que honra á un temps á son autor, á sa época, á la localitat y á la digna Corporació que la costejá, y que al través de mil vicissituds ha sabut ben conservar-la.

J. PUIGGARÍ.

LA DERRERA CLASSE

Relació d' un noy alsaciá.

(TRADUCCIÓ D' ALFONS DAUDET.)

Aquell matí havia fet tart per anar á estudi, y tenia por d' esser renyat, y ab més rahó quan M. Hamel nos havia dit que 'ns preguntaria 'ls participants, y jo no sabia un mot d' aquella lliçó. De sopte 'm vingué l' idea de manca á la classe y campármela camps á través.

Feya un dia tan bonich, tan seré!

Se sentia 'l variat xiulet dels merlots á l' entrada del bosch, y en lo prat

Rippert, derrera 'l molí, los Prussians hi feyan l' exercissi. Tot aixó 'm tentava bon xich més que la regla dels particips; mes vaig tenir la forsa de resistirho, y 'm vaig encaminar tot depressa cap á l' escola.

Passant per ca' la Vila, vaig veure que hi havia molta gent agrupada devant la reixa dels anuncis.

Desde fa dos anys allá es ahont llegim las malas novas, las batallas perdudas, las requisicions, las ordres de la governació y jo pensava sens aturarme :

« ¿ Quina novetat deu haberi ? »

Com atravessava la plassa tot corrent, lo manyá Wächter, que hi era ab lo seu aprenent, á punt de llegí l' anunci, 'm digué :

—«No corris tant, noy, que prou hi serás á temps á estudi!»

Vaig creure que 's burlava de mí, y tot sofocat vaig entrar á casa de M. Hamel.

Casi sempre, al comensar la classe, s' armava un soroll que 's sentía desde 'l carrer; entre 'l tancar y obrir pulpîtres, lo repassar molt alt la llissó, tot tapantse las orellas per millor apéndrela, y 'ls cops de *palmeta* que dava 'l mestre sobre la taula, reclamant un xich de silenci.

Jo contava ab aquest xivarri per arribar al meu banch sens esser vist; pero justament aquell dia tot estava quiet com un matí de diumenje. Per la finestra entreoberta, veyá 'ls meus companys cadahú al seu lloch, y M. Hamel, qu' anava amunt y avall de la classe, ab la terrible palmeta de ferro sota la aixella. No hi hagué més remey que obrir la porta y entrar entre aquella calma. Podeu contar, si n' estava de vermell y si tenía por!

Donchs bé, ab sorpresa, vaig veure que M. Hamel me va mirar dolsament y 'm va dir ab veu carinyosa :

« Apa! ves aviat al teu lloch, Cisquet; anavam á comensar sense tú.»

Vaig correr al meu banch y 'm vaig asseure devant mon pulpitre. Fins allavoras, ja un tant refet de mon esglay, no vaig adonarme de que 'l mestre s' havia posat son bonich paltó vert; per entre l' armilla se li veyá la pitrera fina y recent planxada de la camisa y portava en lo cap lo casquet brodat de seda negra que no 's posava més que 'ls dias d' inspecció y de distribució de premis. Ademés, la classe tota tenía quelcom d' extraordinari y de solemne. Pero 'l que més me cridá l' atenció, fou de veure al fons de la sala, en los banchs qu' acostumavan á estar vuyts, alguns homes de la vila, assentats y silenciosos com nosaltres, lo vell Hauser, l' antich arcalde, l' antich carter y algunas personas més. Tota aquella gent sem-

blava trista ; Hauser havia dut un abecedari, tot gastat de las puntas , que tenia obert sobre 'ls seus genolls, al qual mirava fixament á través de las ulleras que duya posadas.

Mentres jo m' admirava de tot aixó, M. Hamel havia pujat á la tarima, y ab la mateixa veu grau y dolça ab que m' havia rebut, nos digué :

« Estimats deixebles, aquesta es la derrera vegada que os faig la classe. Ha vingut ordre de Berlin, de no ensenyá, d' aquí en avant, més qu' alemany en las escolas de l' Alsacia y la Lorena..... Lo nou mestre arriba demá. Avuy es vostra derrera lliçó de francés. Os recomano qu' estigueu atents.»

Aquestas pocas paraulas nos trastornaren.

Ah ! miserables ! veus aquí 'l qu' havian anunciat á ca' la Vila.

Ma derrera lliçó de francés !....

Y jo que ab prou feynas sabia escriure ! No podré aprendre res més. Me caldrá quedarme aquí, sens poguer avansar ! Com me dolían allavoras lo temps perdut, los dias que mancant á la classe, me 'n anava á agafar nius. Los llibres que fins allavoras trobava tan fastigosos, tan pesats de dur, ma gramática, ma historia sagrada, 'm semblavan ara uns antichs amichs y que 'm sabia molt greu de separarme'n. Lo mateix pensava per M. Hamel. L' idea de que s' en anava, de que no 'l veuria més, me feya oblidar dels cástichs y cops de palmeta.

Pobre home !

En honor d' aquesta derrera classe s' havia posat los seus vestits de festa y ara comprenia perquè aquells vellets del poble havían vingut á seure á un cantó de la sala. Semblava que 'ls hi sabia greu de que en son degut temps no hi haguessen vingut més sovint. Venían també com per remerciá 'la quaranta anys de bons servicis al bon mestre, y per rendir sos debers á la patria que fugia.....

Estava aquí de mas reflexions, quan me sentí cridat per mon nom. Me tocava á mí de dir la lliçó. ¿ Qué no hauria donat pera poder dit tot d'una tirada aquella famosa regla dels particips, ben alt, ben clar y sens una errada ? Però m' embrollí als primers mots y vaig comensá á balansejarme dret en mon banch, sofocat y sense gosar aixecar lo cap. Sentí que M. Hamel me deya :

« No tinguis por que 't renyi, Cisquet, ja has estat prou castigat..... Veus aquí lo que passa. Tots los dias dihem: Bah! ja tinch prou temps. Ja aprendré demá. Y després ja veus lo que arriba..... Ah ! ha sigut la gran desgra-

cia d' Alsacia de deixar sempre sa instrucció per l' endemà. Ara aquella gent te dret á dirnos : Com ! preteniau esser francesos, y no sabeu parlar ni escriure vostre idioma !.... En tot aixó, Cisquet, no hi tens pas tú gran part de culpa. Tothom té alguna cosa que reprotxarse.

« Vostres pares no han tingut molt compte en véureos instruits. Mes s' estimavan enviarvos á treballar á la terra ó als filats per tenir alguns diners de més. Jo mateix, per ventura, no tinch quelcom que reprotxarme ? Quántas vegadas no os hi fet regar mon jardinet en lloch de treballar ! Y quan jo tenia desitj d' anar á pescar truytas, me pensava gayre en donarvos comiat ?.....»

Y anant d' una cosa á l' altra, M. Hamel nos parlá de la llengua francesa, dihent qu' era la més bonica del mon, la més clara, la més sòlida : que calia guardarla entre nosaltres y no oblidarla may més, porque, quan un poble cau esclau, mentres té sa llengua, es com si tingués la clau de sa presó..... (1) Després agafá una gramática, y 'ns llegí nostra lliissó. Estava sorprés de veure com l' entenía. Tot lo que deya 'm semblava fácil, fácil. També crech que may havia escoltat ab tanta atenció, y qu' ell tampoch may havia tingut tanta paciència en sas explicacions. S' haguera dit qu' avans d' anarse'n, lo pobre home 'ns volia fer entrega de tot son saber, fèrnoslo entrá al cap d' un sol cop.

Acabada la lliissó, 's passá á l' escriptura. Per aquell dia, M. Hamel nos havia preparat exemples nous, sobre 'ls quals estava escrit en bona *redondilla* : *Fransa, Alsacia, Fransa, Alsacia*. Allí calia veure com tots nos aplicavam, y, sobre tot, quin silenci ! No 's sentia més que 'l grinyolar de las plomas al rossar sobre 'l paper. Per un moment van entrar tres ó quatre burinots, pero ni sols ningú se 'n adoná, nĩ 'ls noys més petits, que s' aplicavan en fer sos *pals*, ab un cor, una conciencia, com si alló fos encara francés..... Sobre la teulada de l' escola, alguns pardalets piulavan tot baixet, y 'm deya á mí mateix tot escoltantlos :

« Pobrets, pot ser sí que també 'ls faran cantar en alemany ! »

De tant en tant, quan aixecava 'ls ulls del meu cartipás, veyá á M. Hamel inmóvil, sentat en sa trona y fixantse ab los objectes de son entorn, com si se 'ls volgués emportar d' un cop de vista..... Pensava ! després de passats quaranta anys, se trobava encara en lo mateix lloch, ab son hortet

(1) « Si guarda sa llengua, — té en son poder la clau que 'l lliura de sas cadenas. »

devant d' ell, y ab sa classe de la mateixa manera que quan hi entrá per primera volta. Tan sols los banchs, los pulpitres s' havian tornat més lluhents per l' us; las nogueras del hort s' havían ja fet grossas, y las enredadoras qu' éll mateix havia plantat, ja grimpavan per las finestras fins á la teulada. Quin greu dolor havia de ser per aquell home lo deixar tantas cosas volgudas, y 'l sentir sa germana qu' anava y venía, en lo quarto de demunt la classe, á punt de tancar sos baguls! perquè debía partir l' endemá, allunyar-se per sempre del pays.

Y no obstant, va tenir prou valor pera fer la classe fins al darrer minut. Després de l' escriptura, 'ns prengué la lliçó d' historia; després los petits cantaren tots plegats lo BA, BE, BI, BO, BU. Y allá al fons de la sala, l'avi Hauser s' havia posat sas ulleras, y, ab l' abecedari á las mans, seguía nomenant las lletras ab ells. Se veyá qu' ell també s' aplicava; sa veu tremolant d' emoció, fins feya estranyesa de sentirlo, tant, que á nosaltres nos venian ganas de riure y de plorar. ¡ Ah! com m' en recordaré d' aquella derrera classe!....

De cop, lo rellotje de l' iglesia tocá las dotze. Al mateix moment, las trompetas dels prussians que venían del exercissi, feren tremolar los vidres de las finestras de l' escola... M. Hamel s' aixecá, tot pàlit, de sa cadira de brassos. May m' havia semblat tan alt.

« Amichs meus, digué, bons deixebles, jo..... jo..... »

Mes quelcom l' ofegava; y no pogué finir la frase.

Allavors se posá de cara al encerat, y ab un tros de guix, apretant lo tant com podía, escrigué ab lletras tan grans com li fou possible:

« VISCA LA FRANSA! »

Després restá ab lo cap apoyat sobre la paret, mentres sens parlar, ab la mà 'ns signava:

« Ja s' ha acabat la classe..... podeu plegar. »

Traduhit per J. MASSÓ Y TORRENTS.

BIBLIOGRAFÍA.

« **AL FERRO-CARRIL.** » ODA CASTELLANA DE VICENS PIERA Y TOSSETTI, premiada á Vilanova en lo certámen celebrat en 1881.

« Lo estimat dels deus mor jove » va dir Menandre: jove ha mort Vicens Piera y Tossetti. La inspiració es una flama que acaba per assecar prematurament la flor sobre la qual aleteja com una papallona. Piera y

Tossetti era dels escollits. Acabém de llegir sa oda al ferro-carril y l' entusiasme que desperta en los vers aymants de la poesia lo trobar un nou poeta desconegut per ells, es l' únich que se 'ns ve á la ploma pera expressarlo quan tractém de parlar de la obra á nostres lectors. Un buf del alé poderós de Quintana palpita en sos versos. Si Madrid se cuidés un xich dels *provincians* que escriuhen en la llengua que allá 's parla, lo nom de Piera ocuparía un honrós lloch en la llista dels poetas castellans moderns y sa oda l'ocuparía en las futuras coleccions que d' aquells se fassin.

Nostre aplauso á Girona per lo bon gust tipogràfich de la edició. — A.

«**BUSCANT LA FELICITAT.**» QUENTO FANTÀSTICH EN VERS, PER C. GUMÁ.

- « Està vist ; s' ha de ser tonto.
- No hi ha més ; ja està esbrinat.
- Lo qu' es jo seré ben burro.
- Jo burro, mula y caball.»

Aixó diu lo Sr. C. Gumá en un dels capítols, ó cants, ó escenas (perque no se sab com dirli) del qüento qual títol acabém de trascriure. No li alabém lo gust, francament, en volguer esser tot aixó que diu, pero vaja, si s'hi empenya..... com que de gustos no hi ha res escrit..... Lo que no podrém perdonarli may es que 'ns hagi fet gastar dos rals pera dirnos aixó y lo demés de son qüento. Sr. Gumá, vosté no deu haver calculat tota la colla de cegos que 's podrian fer cantar ab dos rals, pero nosaltres que som aficionats á la música clàssica un xich més que als versos de vosté, ho calculém y d' aquí prové nostre greu dolor. Al fí ¿qué 'ns ha ensenyat? ¿Qué de la felicitat no 'n donan rahó més qué á San Boy? Nos sembla que 'ls que s' hi trovan no son gayre felissos. De totas maneres insistim en que pera dir al públich que, si vol trovar la felicitat, á S. Boy n' hi darán rahó ; pera fabricar ab tal motiu uns quants disbarats que volen ser graciosos y son xavacans ; pera fer versos (per bon nom) com qui fa cigarets de paper ; pera aixó no valía la pena de fer un llibre sino un enfilall de *ratllas curtas* pera « La Campana » semblant aquellas columnas de lletra que fan los poetas de debó. — A.

QUENTOS DE PERRAULT.— Traducció de D. Cecilio Navarro.

— Després de la castissa traducció del conegut *couteur* francés feta ab tant talent y coneixensa del castellá per lo Sr. Coll y Vehí, lo camp queda ja poch menys que segat pera los que vulguin tornar á traduhirlo en la mateixa llengua. No obstant lo senyor Navarro s' atreveix á ferho avuy. Com no

'ns ha vagat pera llegir lo tomo, suposém que haurá volgut esser mes literal, pero també suposém (á judicar per alguna altre traducció del francés que d' éll coneixém) que no haurá fet una obra tan literaria. Dibuixos de Doré adornan lo text. — A.

BOCETOS CALIFORNIANOS, *por* BRET HARTE. *Traducció castellana* — ¡ Eureka ! La Biblioteca « Arte y Letras » ha tornat á son acostumat bon gust en las encuadernacions sols interromput per la de aquell Faust que alguns trovaren tan bona. Bret Harte es un novelista nort-americá per l' istil de Dickens. Las narracions están plenas d' originalitat y descriu molt be. Encara que un xich desiguals, los lectors poden formar-se idea del mérit del autor per las d' aquest tomo. Las preciosas ilustracions de 'n Pellicer que 'l adornan acaban de donarli amenitat.

HERO, *monólech trágich per* BONAVENTURA BASSEGODA. — Lo jove Senyor Bassegoda es un poeta, un poeta que sent y pensa com á tal ; véginse en pro de nostra afirmació las bellesas que ha reunit en sa primera obreta. Bon coneixedor del catalá, usa una parla bonica y pura ; havent estudiat l' assumpto sab collocarlo en son lloch. Ha seguit marcadament las petjadas de 'n Balaguer en la « *Safo* » no sabém si per creure seguir una escola ó per pura imitació. Nosaltres aplaudirém més al senyor Bassegoda per la lluhida factura que per la elecció del assumpto, que no presenta novetat. En lo primer hem conegut al poeta, en lo segon haguéram ovirat, més ó menys, al talent original. No obstant los molts pensaments y figuras que 's troban en « *Hero* », creyém que 'l jove autor l' ha allargat més del que podia, ab lo qual resulta que 'l monólech es un cúmulo d' exclamacions, alguna vegada repetidas. Finalment dirém al senyor Bassegoda que 'l vers lliure no es tan fácil de manejar com deu haver cregut en un principi ; di-hém aixó per alguns defectes que 'm observat en la obreta. — V.

NUEVOS CANTARES, *por* MELCHOR DE PALAU. — No 's pot negar que 'l senyor Palau es l' home de las cantarellas, perquè hi té molta trassa. Fins sembla estrany qu' entre tanta colla no se n' hi trobin més d' insulas. La constituheixen un ramell de pensaments, bonichs la major part, encara que en alguns hi tenim algo que dir. En conjunt nos sembla bé la nova collecció ; pero, descendint á detalls, lo que no podem deixar passar á tot un senyor de Palau, es, que en lo *cantar* XII diguí *estar hecho* (traducció literal de *estar fet*), modisme que no existeix en castellá, y que en lo CXCVIII s' hi vegi un vers que té una sílaba de massa.

REINA ABSOLUTA, *comedia en tres actes y un epílogo de* J. RIERA

Y BERTRAN. — S' ha publicat en la galeria « *El Teatro* » aquesta comedia, arreglo del italiá, que s' estrená pèl Janer en lo *Romea*, obtenint un éxit regular.

L' argumentació es bona y ben tramada, lo qual vol dir que ho es l' original de T. Cicconi « *La Figlia unica.* » Lo Sr. Riera y Bertran, al arreglarla á la escena espanyola ha estat acertat en general ; y en quan als personatjes, si be en los primers actes están molt en lo seu lloch, alguns d'ells decahuen á la fí. Lo de *Pablo* 's torna més *chocarrero* que xistós. Regna un castellá de bona mena, pero la obra no 's confondrá may ab cap de espanyola. — V.

NOVAS.

Ha mort á Fransa lo baró Davillier autor de varias obras relativas á Espanya. Entre altrás té una relació del viatge que per ella vá fer en companyia de 'n Doré y un estudi sobre Fortuny, sa vida y sas obras. Lo baró Davillier havía sigut amich de nostre pintor y fou son executor testamentari. Deixa incomplerta una Historia de la orfevria espanyola en que treballava últimament.

—

Pera 'l número vinent preparém á nostres lectors una novetat que esperém será de son gust. Sortirá més aviat que de costúm y contindrà també mes grabats. En quant á aquest ja veurán que conté 24 planas en comte de las 16 acostumadas.

—

Segons se 'ns ha dit, entre las obras presentadas aquest any á 'ls Jochs Florals n' hi figuran algunas d' importancia. Deu ho fassi.

—

Los editors Srs. Espasa están preparant pera publicar ab tot luxo lo celebrat poema de Longfellow « *Evangelina* » traduït al castellá per nostre amich en Federich Rahola.

—

Ha estat malalt d' alguna gravetat nostre colaborador y amich, l' erudit autor D. Andreu Balaguer y Merino. Celebrarém lo seu complert restabliment.